

Vasile BAHNARU
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)

POEZIA LUI GEORGE TOPÂRCEANU –
SIMBIOZĂ DINTRE LEXICUL
AUTOHTON ȘI CEL SAVANT

The poetry of George Topârceanu – symbiosis between native vocabulary and that academic

Abstract. This article broaches the specifics of George Topârceanu's poetry, and relying on the remarks of some Romanian literary exegetes, we conclude that this is the poem of „minor universe”, with pronounced neoclassical accents. One of the ways to realize this poem is the symbiosis between the native vocabulary and the academic one.

Keywords: calque, classic, stylistic effect, irony, academic vocabulary, neoclassical, neologism, raillery, realistic, humour.

0. Poezia, literatura în general, este limba utilizată cu intenții estetice. Acceptând acest adevăr, putem conchide că analiza literaturii reclamă, în primul rând, cercetarea limbii acesteia, fie din punct de vedere literar, fie din punct de vedere lingvistic, fie, în definitiv, din ambele puncte de vedere concomitent. Stilistica literară studiază mai ales efectele stilistice, în timp ce stilistica lingvistică se ocupă de identificarea, explicarea și descrierea mecanismului interior de producere a efectelor stilistice.

0.1. George Topârceanu nu cunoaște o considerație unanimă de poet, unii exegeți literari evidențiindu-i fie lirismul, fie ironia poeziei sale și foarte puțini îl apreciau ca poet autentic. Unul din primii exegeți care a examinat opera lui George Topârceanu a fost Garabet Ibrăileanu, care l-a definit drept „un poet liric”, dar „un poet liric de o natură specială”, care „combină în multe din poeziile sale, și anume în cele mai reușite, impresionabilitatea și pasiunea celui mai subiectiv liric cu observația pătrunzătoare a unui realist”, din care cauză „inspirația sa poetică ne dă o impresie neobișnuită de luciditate, dacă cumva luciditatea aceasta nu se datorește controlului pe care-l exercită inteligența asupra inspirației”, considerând inteligența „facultatea (...) dominantă, creatoare” a poeziei lui. Cu alte cuvinte, pentru Garabet Ibrăileanu, „realizarea poetică a dlui Topârceanu” este inteligența care „joacă un rol neobișnuit”, fiind o forță, o energie insolită și remarcabilă a operei sale, „căci prin inteligență dl Topârceanu este stăpân pe toate mijloacele sale – senzații, imagini, sentimente –, din care știe să scoată maximum de randament...”¹ În fine, opera lui poetică conține o varietate de exagerare, manifestându-se în izolarea și reliefarea specifică a caracteristicilor realității transpuse în poezie, fapt ce individualizează, scoate în relief fizionomia poetică a lui George Topârceanu, constituind dimensiunea definitorie a poeziei sale.

0.2. George Călinescu distinge două modalități de interpretare a poeziei lui George Topârceanu: 1) poet mare și 2) poet minor, menționând totodată că prima „opinie este greu de susținut”, iar cea de-a doua poate fi incorect interpretată, întrucât calificativul *minor* are, în limba literară, două sensuri cu o pronunțată virtualitate de dezvoltare a unor nuanțe peiorative, negative: „**1.** Care nu a împlinit încă vârsta majoratului. **2.** Lipsit de importanță, neînsemnat, secundar; *p. ext.* șters, slab”. Mai corect ar fi, în opinia lui George Călinescu, să-l definim pe G. Topârceanu „un poet al universului mic”, care se impune prin finețea observației și virtuozitatea perfectă, acestea fiind etichetate drept „semnul clasice inspirării”²².

0.3. Analizând din punct de vedere stilistic poezia lui Topârceanu, Dinu Pillat constată „frecvența cu totul redusă a comparațiilor și metaforelor”, atestând „o singură bucată” – *Cioara*, care „pare a ne dezminți”²³ această opinie și care „nu reprezintă decât un exercițiu incidental de acrobație imagistică”, metafora fiind la G. Topârceanu o raritate necesară: stelele sunt „licuricii înălțimilor albastre”, aeroplanul este „un țăntar cu coada lungă și cu aripi nemișcate”; iepurele – „un măgar-miniatură”, el dorind cu meticulozitate realistă „să noteze de cele mai multe ori lucrurile direct, cu cât mai puține artificii”²⁴. Să ne reamintim acest poem, în care poetul excelează în simbiozarea meritorie a lexicului neoaș, autohton și a celui savant: *Câmpul alb, ca un cearșaf;/ Până-n zări se desfășoară.../ Sus pe-un stâlp de telegraf;/ S-a oprit din zbor o cioară;/ Nemișcată-n vârf de par/ Ca o acvilă pe-un soclu;/ Oacheșă ca un hornar/ Și macabră ca un cioclu;/ Neagră ca un as de pică;/ Sub nemărginitul cer;/ Singuratică și mică/ Cât o boabă de piper;/ Gârbovă ca o feștilă/ Într-un cap de lumânare;/ Ca o mutră imobilă/ De harap cu nasul mare;/ Dar sinistră și pârlită/ De la coadă până-n plisc;/ Ca o pajură trăsniță/ Într-un vârf de obelisc;/ Încrustată-n atmosferă/ Ca un ou de ciocolată;/ Amărată și stingheră/ Ca o prună afumată;/ Cu alura interlopă/ Ca un muzicant în frac;/ Cuvioasă ca un popă/ Și smolită ca un drac;/ Demnă, ca un om celebru;/ Mistică și fără chef/ Ca un basorelief/ De pe-un monument funebru;/ Incomodă-n soare, ca/ Un gunoi în ochi; nefastă/ Ca un chibiț ce-ți stă-n coastă/ La un joc de bacara;/ Suspendată ca o notă/ Pe un portativ gigant;/ Slută, ca o hotentotă/ Părăsită de amant;/ Mică-n mijlocul naturii/ Ca un fir de praf de pușcă;/ Neagră cum e cerul gurii/ La un câine care mușcă;/ Cruntă ca o vânătaie/ Cauzată-n match de box;/ Ca un bulgăre de cox/ Care-a stat o noapte-n ploaie;/ Resemnată, ca-n vitrină/ O reclamă pentru vulg;/ Și ușoară ca un fulg/ De funingine-n lumină;/ Tristă ca un crep de doliu/ În văzduhul diafan, –/ Ca un punct aerian/ Pe-al zăpezii alb orgoliu;/ Stranie ca un ponos/ Al priveliștii de cretă;/ Solitară și cochetă/ Ca un cuc de abanos;/ Neagră, ca o muscă-n lapte,/ Și fantastică-n contur,/ Ca un miez adânc de noapte,/ Cu lumină împrejur;/ Fină ca o acadea/ De țitei topit la soare;/ Prinsă-n falduri de ninsoare/ Ca un fiong de catifea;/ Ireală, ca un duh/ Cu penajul ei feeric, –/ Ca o cupă de-ntuneric/ Răsturnată în văzduh;/ Gravă ca o rugăciune/ Și posomorâtă ca o/ Figurină de cărbune/ Cu nuanțe de cacao;/ Tragică, ca o emblemă/ A obștescului sfârșit;/ Sumbă ca o anatemă/ Aruncată-n infinit;/ Mută-n liniștea câmpiei/ Ca un bloc de piatră arsă,/ Ca un ghem de beznă toarsă/ Din fuiorul*

veșniciei, –/ *Atârnând de bolta goală/ Ca un uger de catran/ Unde pruncii lui Satan/ Vin, plângând, să sugă smoală;/ Piază-rea, ca un blestem/ Azvârlit așa-ntr-o doară/ Creatorului suprem, –/ Și banală... ca o cioară!*

0.4. O poziție similară exprimă și Alexandru Săndulescu⁵, care constată că „sub raportul capacității metaforice Topârceanu lasă de dorit” și se solidarizează cu ideea lui G. Ibrăileanu care l-a definit bine ca pe „un poet mai mult expresiv decât sugestiv”, obținând efecte poetice nu atât prin exploatarea potențialului metaforic al limbajului, cât prin cunoașterea vizuală și auditivă a realității, ambele forme de cunoaștere fiind de o profunzime și de o subtilitate demne de penelul marilor pictori sau de inspirația divină a compozitorilor de talent. Mai mult decât atât, această caracteristică a poeziei lui G. Topârceanu – dozarea, proporționarea limbajului poetic cu figuri metaforice – individualizează întreaga lui creație, fapt ce i-a permis lui Alexandru Săndulescu să releve un „autor mereu egal cu sine însuși, bine definit de la început în formula lui lirică”, fără a putea depista „la el acele etape de căutare, care fac ca opera anumitor poeți să fie bogată în sinuozități, rezervându-ne adesea de la un volum la altul surpriza unor ipostaze inedite de reprezentare în cuprinsul propriului lor univers perceptiv”⁶, astfel încât stilul lui Topârceanu aproape că nu suferă modificări, de aceea, din punct de vedere formal, putem conchide că Topârceanu a rămas în toată opera sa un realist neoclasic.

Analizând eventualitatea definirii poeziei lui G. Topârceanu din perspectiva apartenenței la un curent concret de creație, Constantin Ciopraga îl califică „un clasic, însă un clasic cu viziunea epocii, fiindcă altfel clasicismul înseamnă trecut, canonizare, formă”, dar „clasicismul lui e clasicismul unui realist”⁷. De altfel, și Constantin Ciopraga, ca și G. Călinescu, recunoaște minorul ca preocupare centrală a poeziei lui G. Topârceanu, deși nu-l numește, prezent în natură, în bucuriile și suferințele omului, în viața necuvântătoarelor, în tablourile peisagistice, în simpatia pentru cei slabi și dezarmați. Poetul se manifestă cu discreție, spirit și inteligență, participând la suferința celor mici și suferinzi, este un rațional și un sentimental, el nu caută grandiosul, ci omenescul și prezintă natura așa cum este: cu sublimul, cu grația și cu rivalitățile sau cu controversele ei. În poezia lui coexistă tradiția și inovația, chiar și la nivel de expresie (în lexic, de exemplu), relevând prezența unui spirit perspicace în perpetuă cercetare. Prin umorul și săgălnicia, hazul și spiritualitatea sa, poezia lui G. Topârceanu este plină de lumină și de un profund umanism și specific național, având un limbaj artistic fin cizelat, bine echilibrat, servind drept model al unui triumf iminent al intelectului și raționalului în poezia noastră.

Ajuns la maturitate poetică, G. Topârceanu abandonează clișeele din tinerețe, renunță la sentimentalismul inițial, devenind un realist veritabil, fapt recunoscut în poezia *Metamorfoză* din 1910, republicată în anul 1919: *Am plâns și eu în versuri pesimiste/ Amorul meu dintâi, ca orice om./ Și poate că aș fi sporit c-un tom/ Biblioteca sufletelor triste./ Dar azi vă dau o veselă agapă/ De inedite și răzlețe pagini./ Durerea mea, topită în imagini, / Dispare ca un fulg de nea în apă.* Modalitatea de creație a lui G. Topârceanu este perfect justificată de noua realitate socială în care trăia, întrucât după Primul Război

Mondial societatea română a devenit una cu pronunțate ambiții practice, care a renunțat la veleitățile romantice antebelice și urmarea obiective, mai ales, materiale. Tocmai din aceste considerente G. Topârceanu nu-și putea permite să cultive o poezie romantică, devenită anacronică, și se refugiază în poezia neoclasică, în care redescoperirea simplității din om, din natură și din viață și profunzimea trăirilor umane și a microuniversului natural, în raport cu trăirile superficiale ale contemporanilor săi, au devenit un cult poetic și o formă de existență a poetului, dat fiind că, așa cum se confesa, „când și mândria și sentimentul acesta de jenă sunt excesive, poetul se răzbună întrecându-și contemporanii în ironie și luând în râs până și propriile-i sentimente”.

L-am putea deci defini pe G. Topârceanu drept un neoclasic în forma de expresie a ideii și un realist în modul de interpretare a conținutului. Prin urmare, ar fi o eroare gravă dacă l-am califica drept un poet eminent umorist, căci umorul, ironia, șăgălnicia, magia versului, atractivitatea poeziei lui nu constituie nici esența și nici finalitatea ei, ci doar o modalitate de a le pune în valoare. În continuare, aș vrea să exemplific cele menționate anterior citând două poeme de George Topârceanu – *Primăvară*:

După-atâta frig și ceață/ Iar s-arată soarele./ De-acum nu ne mai îngheață/ Nasul și picioarele!/ Cu narcisi, cu crini, cu lotuși,/ Timpul cald s-apropie./ Primăvara asta totuși/ Nu-i decât o copie./ Sub cerdac, pe lăuruscă,/ Cum trecură Babele,/ A ieșit un pui de muscă/ Să-și usuce labele./ Păsările migratoare/ Se re-ntorc din tropice./ Gâzele depun la soare/ Ouă microscopice./ Toată lumea din ogradă/ Cântă fără pauză./ Doi cocoși se iau la șfadă / Nu știu din ce cauză./ Un curcan stă sus, pe-o bărnă,/ Nu vrea să se bucure./ Moșul roșu îi atârnă/ Moale ca un ciucure./ Doar Grivei, bătrânul, n-are/ Cu ce roade oasele./ Că de când cu postul mare,/ Toate-i merg de-a-ndoasele./ Pentru câte-a tras, sârmanul,/ Cui să ceară daune?.../ Drept sub nasul lui, motanul/ A venit să miaune./ Dar acum l-a prins potaia/ Și-a-nceput să-l scuture.../ Peste toată hărmălaia/ Trece-n zbor un fluture./ Pe trotuar, alături saltă/ Două fete vesele.../ Zău că-mi vine să-mi las baltă/ Toate interesele!

și *Câinele ovreiului*:

Într-un an, cândva-ntr-o vară,/ Nu știu unde, în ce sat,/ Un ovrei mergând cu marfă/ Într-o curte a intrat./ Și cum intră el pe poartă/ Cu bagajul la spinare, / Hop, îi sare înaintea / Un dulău urât și mare. / „Ce să fac acum? se-ntreabă/ Bietul Ițic supărat./ Dacă strig să vie omul,/ Pân' să vie – m-a mâncat!/ Dacă plec pe poartă iară, – / Aș pleca eu bucuros,/ Dar dulăul e în stare/ Să m-apuce pe din dos.../ Nici încolo, nici încoace,/ Eu mai bine stau pe loc;/ Și-am să-l iau cu vorbă bună, –/ Chiar așa să am noroc!” –/ Moi Grivei, zic zău, ascultă,/ De când umblu eu pe jos/ N-am văzut în toată lumea/ Un câțel așa frumos!/ Mă mai duc la târg eu, lasă,/ Ți-oi aduce un covrig./ Ce folos ai dacă latri?/ Parcă-ți iese vrun câștig?/ Moi Grivei, tu ești cuminte,/ Ce-ai cu mine de-mpărțit?/ Am venit la badea Gheorghe, –/ Ei și ce-i dac-am venit?/ N-am să stau un an la dânsul,/ Plec îndată la haham.../ Dar dulăul se repede/ Și mai tare: Ham! ham ham!/ – Stai pe loc! Ai-vei mi-e frică!/ Ci păcat că n-am o pușcă!/ Badi Gheorghe, badi Gheorghe,/ Ieși afară

că mă mușcă! / Bădea Gheorghe iese-n ușă, / Dă c-o piatră după câine / Și-apoi zice: – Nu te teme! / Ține-ți inima, jupâne! / Nu știi vorba românească / De la moși-strămoși lăsată, / Că un câine care latră / Nu te mușcă niciodată? / – Știi proverbul – zice Ițic – / Că-l avem și la ovrei, / Știu prea bine... dar e vorba / Dacă-l știe și Grivei!

Este demn de atenție faptul că G. Topârceanu nu renunță la acest procedeu nici în poezia erotică, prin excelență, poezie a suferinței, exemplu concludent servind poezia *În drum: Peste firea mută doarme / Cerul plin de stele. / Patru plopi ascund în umbra / Casa dragii mele. / Dar mi-a fost pesemne calea / De-un dușman ursită: / Am găsit lumina stinsă, / Ușa zăvorită... / De trei nopți aceeași cale / Bate călătorul. / Cine n-are dor pe vale / Nu-mi cunoaște dorul. / Gânduri triste, mâine sară / Viu în ciuda voastră, – / Și de-o fi zăvor la ușă / Intru pe fereastră! și Scrisoare: Tu, icoana primăverii, / Scumpă floare de-albăstriță! / Ți-am trimis pe vântul serii / O guriță. / Fată blândă, visătoare, / Măine, când răsare luna, / Să-mi trimiți din depărtare / Și tu una!*

Poezia lui G. Topârceanu reprezintă o confesiune continuă, determinată de o alternanță de sinceritate și autopersiflare, de o accentuată notă umoristică, de o ironie debordantă, de un joc ingenios, inteligent și sensibil, de practicarea trecerii de la parodie la liric, adică poezia lui G. Topârceanu nu aparține, cum s-a afirmat, unui poet, prin excelență, umorist, ci unui poet liric de o natură specială, care îmbină în mod fericit lirismul duios cu spiritul ironic, înscriindu-se în cohorta scriitorilor neoclasiști realiști. În această ordine de idei sunt concludente primele două fragmente din *Rapsodii de vară*:

I

*Cine-ar putea să spună / Câți secolii au trecut / De-o lună, / De când nu te-am văzut?... / Salcâmi plini de floare / Se uită lung spre sat, / Și-n soare / Frunzișul legănat / Le-atârnă ca o barbă... / Acolo mi-am găsit / În iarbă / **Refugiul favorit**. / Acolo, ca-ntr-un **templu**, / De-atâtea dimineți / **Contemplu** / O tufă de scaieți. / Pe când departe-n zare, / Mirat ca un copil, / Răsare / Un **astru inutil**...*

II

*Iubito, fără tine / Începe-o nouă zi... / Dar cine / Le poate socoti? / Că zilele-n restriște / Se-nalță și apun / Ca niște / **Baloane** de săpun... / Cu mâinile sub tâmplă / Cum stau așa culcat, / Se-ntâmplă / Un **fenomen** ciudat: / Privirea mea **distrată** / Prin negre rămuriști / Mi-arată / Doi ochi adânci și triști / Și-n orice strop de rouă / Văd două brațe, mici / Ca două / Picioare de furnici. / Dar dacă o lăcustă, / Din verdele talaz, / **Robustă** / Îmi sare pe obraz, – / Din ochii mei dispăre / **Mirajul interpus**, / Pe care / L-am zăgrăvit mai sus, / Și-n ochii mei deodată, / Ca-n alte dimineți, / S-arată / O tufă de scaieți...*

Totodată, este necesar să amintim că „în *Balade vesele și triste*, primează liricul, umorul duios, ironia menținându-se pe un plan secund, iar în *Parodii originale* spiritul critic, malițiozitatea și umorul autorului se află în prim-plan”⁷⁸.

0.5. Inteligența lucidă, înțelepciunea, sensibilitatea acută și spiritul tumultuos din poezia lui G. Topârceanu contribuie, într-o mare măsură, la diminuarea lirismului

autorului, aproape la „dezintegrarea” lui și ca urmare deschide „drum ironiei”⁹. Cu alte cuvinte, fascinația și savoarea poeziei lui G. Topârceanu nu este obținută prin camuflarea sau evitarea aproape totală a construcțiilor metaforice, ci prin utilizarea ingenioasă și creatoare a lexicului, grație căruia autorul obține efecte expresive formidabile, din care rezultă ironia, umorul, râsul, persiflarea, zeflemeaua și chiar tristețea sau durerea, căci umorul maschează, de regulă, o adâncă amărăciune sau suferință sufletească. La G. Topârceanu, „râsul devine un corectiv; umorul are o funcție înaltă: impunerea valorilor spirituale, respectul omului”¹⁰, dar, întrucât umorul poetului e un aspect al umanismului, poetul umanizează astfel din universul mic existența efemeră a găzelor, a florilor amenințate de diferite calamități naturale și îl preocupă viața ființelor umane fragile, demne de toată compasiunea. În fine, limbajul poetului, peisajul, istoria, datinile, tradițiile neamului nostru constituie o strălucită expresie a specificului național, la care se aliniază tonalitățile grave, ușor melancolice, alternând „cu aparent improvizate ritmuri săltărețe”, cu „optimismul, voia bună” și toate acestea au forma impecabilă „a unui vers cizelat cu minuțiozitate de artizan, de-o rară sobrietate, perfecțiune și muzicalitate”¹¹.

Deși versurile lui Topârceanu s-au bucurat și continuă să se bucure de succes de public, datorat antropomorfizării mucalite a plantelor și animalelor celor mai banale, nu pot admite că George Topârceanu, spiritual din fire, „n-a avut totuși forța să-și înfrâneze dorința de succes facil” și a oferit cititorilor o tipică literatură „de consum”, „o literatură de vacanță, echivalentul unei cafele ori al unei carafe de vin”¹². Cu toate acestea un lucru este incontestabil: G. Topârceanu este un poet remarcabil, având „o natură duală, e în același timp jovial și duios, niciodată atât de vesel încât să frizeze ridicolul, niciodată atât de duios încât să devină dulceag”¹³, chiar dacă a cultivat în poezia sa și ludicul sau agreabilul, ca în *Balada chiriașului grăbit*, *Acceleratul*, *Romanța gramofonului* etc.

1.0. Așadar, nota definitivă a operei lui Gheorghe Topârceanu este un aliaj *sui generis* de umor și sentimentalitate, având drept procedeu preferat simbioza dintre lexicul autohton și cel savant, adică poetul își disimulează stările sufletești prin umor, autoironie și autopersiflare, acestea referindu-se nu numai la eul poetic, dar și la cei mici, fără apărare, umiliți și ofențați, căci tot ce e mărunț, nebăgat în seamă, apăsat, tot ce suferă (oameni, dobitoace, găze, plante) se bucură din partea lui de o atenție tandră¹⁴.

Un procedeu frecvent folosit de poet pentru a-i comunica poeziei ironie, umor, spirit persiflant constă în utilizarea simultană, în coexistența textuală paralelă a unui termen savant și a unui termen autohton, neaoș, prozaic. Termenul *savant* nu este numai o trăsătură fundamentală a poeziei lui Topârceanu, dar și formula ingenioasă care, dezvoltându-se în tiparele clasice, a izbutit să închege un mesaj profund original. „Poezia lui Topârceanu învinge timpul datorită acestui spirit care se acordă perfect cu tradiția, dar în același timp și cu cerințele poeziei noi, prin etalarea unui nou erou liric”¹⁵.

Prin lexicul savant poezia obține prospețime poetică, el constituind elementul de bază al fragmentului poetic respectiv, termenul principal al contrastului umoristic.

De altfel, umorul din poezia lui Topârceanu nu-l provoacă numai cuvântul savant, ci, în primul rând, „convențiile sociale, aplicate la viața plantelor, păsărilor și animalelor”¹⁶. Obiectivul principal al acestei poezii este crearea unei stări de afabilitate și amabilitate, provocarea unui râs tonic, sănătos și duios. Până la urmă, efectul moral al poeziei se reduce la descifrarea unei tragedii sau a unei tragicomedii în lucruri mărunte, banale și în aparență insignifiante: păsările și animalele domestice, păunii și bibilicile, broaștele, furnicile, greierii și melcii au „istoriile” lor, în care se reproduce parcă o a doua viață umană.

1.1. Credem că este necesar să operăm aici niște explicații în problema noțiunii *termen savant*. Lingvistica română se impune, uneori, prin falsă originalitate. Un exemplu concludent în această ordine de idei îl constituie modul de interpretare a noțiunii *neologism* în studiile de romanistică. Astfel, sunt considerate neologisme împrumuturile recente, intrate în limbă începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, precum și o serie de cuvinte formate în interiorul limbii române prin combinarea a două sau mai multe elemente formative, dintre care cel puțin unul este neologic. Cu alte cuvinte, „termenul *neologism* (cuvânt nou) cunoaște două accepții: în sens larg, este *neologism* orice cuvânt nou, împrumutat sau creat prin mijloace interne; în sens restrâns, numai cuvântul străin, împrumutat la o dată nu prea îndepărtată, se numește *neologism*”¹⁷. Prin urmare, neologisme propriu-zise ar urma să fie considerate „cuvintele împrumutate în perioada de timp acoperită de conceptul *limbă română contemporană* și despre care vorbitorii au conștiința că sunt cuvinte noi”¹⁸. În baza acestor speculații, se ajunge la concluzia că „un cuvânt este neologism atâta timp cât este simțit ca o noutate, iar caracterul neologic al cuvintelor cunoaște diferite grade, dacă privim lucrurile de pe pozițiile evoluției limbii. La stabilirea acestei gradații trebuie avut în vedere criteriul timpului și al frecvenței. Cu cât un cuvânt se învechește și are circulație largă, cu atât se pierde aspectul său de inovație”¹⁹. În acest context, putem constata cu satisfacție că în cele două secole și mai bine, în special din momentul afirmării Școlii Ardelene, ca moment crucial al resurecției naționale și al modernizării conceptelor și a limbii române, asimilarea neologismelor s-a realizat într-un ritm deosebit de dinamic, îmbogățind și rafinând mijloacele de expresie, „potențând viguros romanitatea ei specifică”²⁰.

1.2. La o analiză cât de cât serioasă a inventarului de cuvinte al dicționarelor explicative se constată că mai bine de jumătate din vocabularul limbii române moderne este format din neologisme intrate în limbă în decursul ultimilor 3-4 secole. Mai mult, comparând inventarul de cuvinte al dicționarelor explicative cu cel al dicționarelor de neologisme, constatăm că majoritatea unităților lexicale figurează în ambele tipuri de dicționare.

Din aceste considerente, suntem de părerea că termenul *neologism* urmează să fie rezervat exclusiv pentru cuvintele împrumutate de curând dintr-o limbă străină, cele formate pe teren românesc cu ajutorul resurselor interne de derivare sau calchiate după modele străine, iar celelalte unități lexicale, cele mai multe „fiind bătrâne ca iarna” în română, urmează să fie repartizate la straturile lexicale corespunzătoare (vocabularul

comun sau esențial, lexicul științific și tehnic, vocabularul livresc etc.). Tot în această ordine de idei, ar mai fi o soluție. Referitor la limba franceză, s-a demonstrat că „dacă se formează sau intră în franceză cuvântul trebuie să ia caracterele unui cuvânt «francez», fie fizionomia de cuvânt nonsavant, fie fizionomia de cuvânt savant, întrucât lexicul nostru se împarte începând cu ultima perioadă a Evului Mediu în aceste două tipuri”²¹. Să amintim că în română, ca și în alte limbi romanice (franceza, italiana, spaniola), a avut loc un proces similar și, ca urmare, vorbitorii limbii române fac distincția dintre cuvintele vechi sau străvechi ale limbii, care se deosebesc mai ales prin aspectul lor fonetic, și cuvintele intrate în limbă pe cale savantă sau livrescă, care de asemenea au o formă fonetică distinctă în raport cu cele neașe. Din aceste considerente suntem de părere că a sosit timpul să renunțăm la termenul *neologism* (cu o semnificație atât de extinsă, cunoscută numai în lingvistica română) pentru a numi cuvintele *savante*, iar termenul *neologism* să-l limităm la denumirea cuvintelor intrate recent în limbă fie dintr-o limbă străină, fie formate în română, fie calchiate după unele modele străine. În ceea ce privește îmbinarea „cuvinte străine”, aceasta urmează să fie utilizată în sensul ei direct și să fie rezervată numai cuvintelor luate din alte limbi cu tot cu ortografia și ortoepia originală, fără a se fi acomodat la normele fonetice și morfologice ale limbii române.

Examinând modul de funcționare a „neologismelor”, constatăm că acestea fac parte din cele mai variate stiluri și registre ale limbii: beletristic, administrativ, publicistic, popular, livresc, familiar, științific, tehnic etc. Mai mult, o mare parte din aceste unități lexicale numite neologice au pătruns în limbajul comun al vorbitorilor de limbă română. Și încă un moment de importanță deosebită: o parte considerabilă a așa-ziselor neologisme a pătruns în română odată cu primele monumente literare scrise în română, avându-se în vedere cărturari de talia lui Dosoftei, Antim Ivireanul, Dimitrie Cantemir, cronicarii moldoveni și cei munteni²².

1.3. Pentru a spulbera mitul despre existența unor neologisme cu o vechime de peste 200-300 de ani, am spicuit, din operele unor oameni de litere care au stat la temelia scrisului românesc în limba țării, câteva zeci de cuvinte „neologice”, adică savante, pe care le înseriem mai jos în ordine alfabetică: – *„Într-aceia an lăcuste neaudzite vacurilor, care toate semnele în loc bătrâni și astronomii în Țara Leșască a mare răutăți că suntu ace-tor țări meniia* (Miron Costin); ... *Că giurământul carile prea altora viață stăruitsă, cu chipurile carile de dobitoace și depasiri în ceriu a fi astronomii adeveresc să asamănă* (Dimitrie Cantemir); **atomist** – *„Adevărat dară că la acesta lucru dovedele a căderilor vechi aporiia de n-ar dezlega, nu cu puțină înădușala a tot sufletul filosofii atomistilor socotelele muritorilor și cu dânsele împreună lucrurile lumești ar stăpâni* (Dimitrie Cantemir); **colos** – *Așijderea, videm că cele în meșterșug a să tocmi decât a să face mai lesne și decât amândoaă mai lesne stricarea, că piramidele Eghiptului, colosul Rodosului, raiul Vavilonului, capiștea Efesului... ?* (Dimitrie Cantemir); **cometă** – *Că era să să pomenească la domnia lui Vasilie-vodă, pentru cometa, adecă steaoa cu coadă, care s-au prilejit cu câțva ani mainte de aceasta*

așea de grea premeneală aceștii domniei (Miron Costin); **comisar** – Și au triimis fermanul pe omul englezului, de l-au dat la **comisarii** leșești (Ion Neculce); **consul** – Așa însemnează aceste stihuri ale acelu dascal, pomenindu pre acel Fleac, căruia numele la Istoriile Râmului ieste Fulvius Fleacus **consul**, precum chiema ei pre atuncea hătmăniile lor (Miron Costin); **custodie** – Și îngropându-se i s-au pecetluit groapa, precum la Mathei, cap 27 zice: Aveți **custodie**, mergeți de întărâți cum știți; iară ei mergând au întărit groapa, pecetluind și piatra împreună cu **custodia** (Antim Ivireanul); **dictator** – El purure pe-acela ș-alege, Au **dictator** sau consul în sănat, Care-i dă, l-măgulește,-i să-îmbie (Ion B.-Deleanu); **figură** – Știia că cele de multe ori amăgele și minciunoase văpșele toată zugrăvala și chipul adevărului scârnav au muruit și la cel luminos chip și a adevărului **figură** a vini preste puțința șarurilor a fi dzicea (Dimitrie Cantemir); filosofești în bolbăieturi sofisticești să să prefacă” (Dimitrie Cantemir); **instrument** – Alții dzicea: „Coșcodanul Tharsisului vechiu (carea acmu să dzice America) căci în **instrumentul** muzicai poate cântece alcătuite a cânta” (Dimitrie Cantemir); **labirint** – Și așe, cu toții în **labirintul** neaflării și în rătăcirea nenemeririi ar fi rămas, de nu în munți pre aceia vreme jiganiia carea Hameleon să cheamă s-ar fi aflat (că precum în tot adevărul organul dreptății, așe în toată minciuna organul strimbătății a lipsi nu poate), a căruia fire în toate fețele a să schimba, precum să fie, mai denainte s-au pomenit (Dimitrie Cantemir); **monarhie** – Iară cel mai de pre urmă al meu cuvânt ieste că adunarea aceasta chedzi răi ș-au vrăjit, de vreme ce numele fiindu-i adunare, altora cu lucrul ieste strămutare și slava titului de **monarhie**, iară fapta îi ieste de tiranie (Dimitrie Cantemir); **organ** – Lăudaș pre toate locuri Cu tâmpene și cu jocuri, Lăudaș-l să răsune În **organe** tinse-n strune (Dosoștei); **piramidă** – Turnul cel mare a lui Nevrud aciia ce-l făcură Și cei cu **piramide** mari de-atuncea să trecură (Dosoștei); **planetă** – Deci, după ce părintele **planetelor** și ochiul lumii radzele supt ipoghei își sloboade și lumina supt pământ își ascunde (Dimitrie Cantemir); **pompă** – Că amintrilea mulți înțelepciunea cuvântului îndestul au, iară de lucrul ei prea lipsiți sint; și împotrivă, mulți de **pompa** și frumusețea cuvântului sint depărtați, iară faptele îi arată precum cu înțelepciune a fi încorunați) (Dimitrie Cantemir); **silogism** – „De care lucru, urmadză ca și acmu (că cel într-una ispitit, acela și în multe ispitit să crede) alcătuirea **siloghismului** arătătoriu să încheie înșelătoriu și sentențiile filosofești în bolbăieturi sofisticești să să prefacă (Dimitrie Cantemir); **stemă** – Unde-i iaste **stema** și podoabele și celialalte lucruri ce să cuvin împărăților? (Antim Ivireanul); **sumă** – A dooa dar, câtă **sumă** de ai au împărătit acel împărat, ce au fost așa blestemat, nu bun (Grigore Ureche); **teatru** – Sau cu fapta aievea și de adevărate să le arete și pre cel din moșie și pre cap giurat neprieteșug, în teatrul a toată lumea, cu dobe și cu surle să-l scoață (Dimitrie Cantemir); **tiran** – Ce ca un tiran au triimăs pe Macrei, vătavul de păhărniceii, cu slujitori de l-au luat decolo, de la casa lui de la Bărboși, de l-au dus pân-în Roman, și i-au tăiat capul (Ion Neculce); **tiranie** – Și mirându-se, cum va face să n-aibă siială de boieri ce era capete țărâi Muntenești, cu mare și nespuse tiranie, 30 de boieri, tot fruntea aceii țări, au omorât ș-au pus pre voia sa boieri (Miron Costin) etc.

2.0. În lingvistică și în special în stilistică, se vorbește mult despre necesitatea concordanței stilistice a lexicului, de excludere a dezacordului stilistic dintre unitățile lexicale. Într-un cuvânt, este vorba de interzicerea utilizării într-un text popular a cuvintelor savante. Cu toate acestea atestăm multe cazuri de coexistență a vocabularului popular și a celui savant, această coexistență producând efecte stilistice dintre cele mai imprevizibile. În această ordine de idei este concludentă utilizarea unităților savante alături de cele populare în poezia lui George Topârceanu: *Drum de vis! E clipa mutei agoni/ Când alaiul Noptii zboară pe câmpii; Acolo, ca-ntr-un templu,/ De-atâtea dimineți/ Contemplu/ O tufă de scaieți; Pe când departe-n zare,/ Mirat ca un copil,/ Răsare/ Un astru inutil...; Cu mâinile sub tâmplă/ Cum stau așa culcat,/ Se-ntâmplă/ Un fenomen ciudat...; Dar dacă o lăcustă,/ Din verdele talaz,/ Robustă/ Îmi sare pe obraz, -/ Din ochii mei dispare/ Mirajul interpus...; Pământul încropit/ Vibrează/ Adânc și liniștit; Sunt găze și gângăni/ Ce sar și fac mereu/ Mătăni/ Când trec prin dreptul meu./ Și-mpreunându-și zborul,/ În ierburi își ascund/ Amorul/ Multiplu și fecund.; Buchetele de trestii dormeau cu foșnet lin; Era o lună plină în fiecare baltă,/ Și-n fiecare undă o piatră de rubin; Ostroave mari de umbră închipuiau corăbii,/ Iar papura, mișcată în treacăt de zefiri,/ Nălța mănunchi în aer tremurătoare săbii; Se ridicau departe prelungi bătați din palme/ Și note-adânci de flaut ieșeau de jos, din stuh; Părea că lapidează tăcerea nopții calme/ O grindină de note zvârlite în văzduh; Și cum deasupra apei s-amestecau întruna/ Umplând singurătatea de freamăt viu, părea / Că toate laolaltă apostrofează luna; Erau ocări în larva lunaticii orchestre/ Și rugă arzătoare în tainicul ei zvon./ Spuneau Nemărginirii durerile terestre/ Cu imnul lor zadarnic, solemn și monoton.../ Cum le-ascultam din umbră acvatica fanfară,/ Sub cerul vast al nopții cu ele-am retrăit/ O noapte luminoasă din era terțiară./ Nefericit și singur ca primul troglodit; Ciripesc cu glasuri mici/ Cinteze și pitulici./ Doar un pui de pițigoii,/ Într-un vârful de fag pitic./ Stă cu penele vulvoi/ Și făcând pe supăratul:/ - Ce să fie? Nu-i nimic./ A trecut Acceleratul...; Și deodată, dintre dealuri/ Se desprinde larg un zvon/ Depărtat și monoton,/ Ca un murmur lung de ape/ Revărsate peste maluri...; Iar în urmă-i, din tușișuri,/ De prin tainice-ascunzișuri,/ Se ivesc pe jumătate/ Păsărele ciufulite./ Alarmate/ Și-ngrozite; Vin' cu mine să ne pierdem în zadar/ Printre galbenele rariști de stejar;/ Cu sfoase campanule și sulfine,/ Pe cărări pe unde nimeni nu mai vine; Dulce zumzet somnoros și ireal/ Să ne cheme spre poienile din deal; Și cum stai cu ochii-nchiși pe jumătate,/ Soare galben printre ramuri nemișcate/ Să-ți învăluie-n tăcere și-n lumină/ Fruntea mică de domniță bizantină; Iar la-ntoarcere, să trecem prin pășuni/ Și prin funduri de livadă cu aluni,/ Printre garduri fumurii și solitare/ Ce se uită-n urma noastră cu mirare...; Cu acorduri lungi de liră/ I-au răspuns fânețele; Mai târziu, o coșofană/ Fără ocupație/ A adus o veste-n goană/ Și-a făcut senzație; Și-auzind din depărtare/ Vocea lui tironică,/ Toți ciulinii pe cărare/ Fug cuprinși de panică...; Un lăstun, în frac, apare/ Sus pe-un vârful de trestie/ Ca să ție-o cuvântare/ În această chestie./ Dar broscuții din răstoacă/ Îl insultă-n pauze/ Și din papură-l provoacă/ Cu prelungi aplauze; Un țânțar, nervos și foarte/ Slab de constituție,/ În zadar vrea să ia parte/ Și el la discuție;*

Polițai din naștere,/ Peste baltă și **boschete**/ Vine-n **recunoaștere**/ Cu poruncă de la **centru**/ Contra vinovatului,/ Ca să-l **aresteze** pentru/ **Siguranța statului...**/ De **emoție**, în **surdină**,/ Sub un snop de bozie,/ O păstaie de sulcină/ A făcut **explozie**./ Florile-n grădini **s-agită**./ Peste **straturi**, **dalia**,/ Ca o doamnă din **elită**/ Își îndreaptă **talie**./ Trei **petunii** subțirele,/ Farmec dând **regretelor**./ Stau de vorbă între ele:/ „Ce ne facem, fetelor?...” / Floarea-soarelui, bătrână,/ De pe-acum se sperie/ C-au să-i cadă în țărână/ Dinții, de **mizerie**./ Și cu galbena ei zdreanță/ Stă-n lumina matură,/ Ca un talger de balanță/ Aplecat pe-o latură.../ Între găze, fără frică/ Se re-ncep **idilele**./ Doar o gărgăriță mică,/ Blestemându-și zilele,/ Necăjită cere sfatul/ Unei molii tinere,/ Că i-a dispărut bărbatul/ În **costum** de ginere./ Împrejur îi cântă-n șagă/ Greierii din **flaute**./ „Uf, ce lume, soro dragă!”/ Unde să-l mai caute?/ L-a găsit sub trei grăunțe/ Mort de **inaniție**./ Și-acum pleacă să **anunțe**/ Cazul la **poliție**; Jos, pe-un vârful de **campanulă**/ Pururea-n **vibrație**,/ Și-a oprit o **libelulă**/ Zborul plin de **grație**; Mic, cu solzi ca de balaur,/ Trupu-i fin se clatină,/ Giuvaer de smalț și aur/ Cu sclipiri de **platină**; Dar deodată, pe coline/ Scade **animația**.../ De mirare parcă-și ține/ Vântul **respirația**./ Zboară vești **contradictorii**,/ Se-ntreaipe știrile.../ Ce e?... Ce e?... Spre podgorii/ Toți întorc privirile./ Iat-o!... Sus în deal, la strungă,/ Așternând pământului/ Haina ei cu **trenă** lungă/ De culoarea vântului,/ S-a ivit pe culme Toamna,/ Zâna **melopeelor**,/ Spaima florilor și Doamna/ **Cucurbitaceelor**.../ Lung își flutură spre vale,/ Ca-ntr-un **nimb** de **glorie**,/ Peste șolduri **triumfale**/ Haina **iluzorie**; Găze, flori întârziate!/ **Muza** mea **satirică**/ V-a-nchinat de drag la toate/ Câte-o **strofă** **lirică**./ Dar când știu c-o să vă-nghețe/ Iarna **mizerabilă**,/ Mă cuprinde o **tristețe**/ **Iremediabilă**...; A venit așa, deodată,/ Toamna cea întunecată./ Lungă, slabă și zăludă,/ Botezând natura udă/ C-un mănunchi de ciumafai, –/ Când se scutură de ciudă,/ Împrejurul ei departe/ Risipește-n **evantai**/ Ploi mărunte,/ Frunze moarte,/ Stropi de tină,/ Guturai...; Doar pe coastă, la urcuș,/ Din căsuța lui de humă/ A ieșit un greieruș,/ Negru, mic, muiat în tuș/ Și pe-aripi pudrat cu brumă:/ – Cri-cri-cri,/ Toamnă **gri**...; „N-o să mai iubesc”, zisese/ Biată-mi inimă **naivă**,/ Dar văzându-te pe tine,/ A căzut în **recidivă**; La fereastra ta-mi zâmbiră/ Toate florile din **glastră**,/ Numai floarea cea mai dulce/ A fugit de la fereastră; Ochii negri, fața albă/ Păr întunecat și mare,/ Inima – un sloi de gheață./ Alte **semnalmente**: n-are; Ea-și pune voalul cu mișcări **discrete**./ El stă cuprins de-o presimțire **gravă**; Eu nu știu **limanul** spre care/ Pornesc cu **bagajul** acum,/ Ce **demon** mă pune-n mișcare,/ Ce taină mă-ndeamnă la drum; În scurtul popas al vieții / Vreau multe schimbări de **decor**; Am stat la **mansardă** o lună; Când luna-mi venea la fereastră,/ Orașul părea că mă cheamă/ Să-i văd în lumină albastră/ **Fantastica** lui **panoramă**.../ Mai sus, într-o cameră mică,/ Făceau împreună **menaj**/ Un moș, un **actor** și-o pisică; Iar dincolo, jos, la etaj –/ O damă cu vizite multe/ Și-alături de ea un burlac,/ Un **demon** serios de la **Culte**/ Cu cioc și cu **ghete** de lac; În față sta coana Irina/ Și-n curte, un fost **arhivar**; Și iar am plecat mai departe,/ De teamă să nu mă **fixez**; M-a dus pretutindeni puterea/ Aceluiași tainic **resort**; Ce **demon** te-a urzit să stai/ Pe **trepiedul** tău **barbar**,/ În noaptea limpede de mai?...; Un fum subțire

se ridică/ Din lampa ta cu **abajur**.../ Și iată, ca-n atâtea rânduri,/ Ai devenit **sentimental**; În căptușala-i de mătăasă/ Te-ndeamnă visul tău curat/ Să pui o **formă grațioasă**/ De picioruș **aristocrat**...

2.1. De altfel, efectele stilistice din poezia lui George Topârceanu pot apărea nu numai ca urmare a armoniei dintre cuvintele autohtone și cele savante, dar și din includerea alături de acestea a cuvintelor regionale ca *zarzăr*, *omăt* etc. În această ordine de idei sunt concludente toate versurile lui G. Topârceanu, aici interesându-ne în mod special *Rapsodiile de primăvară*:

I. *Sus prin crângul adormit,/ A trecut în taină mare,/ De cu noapte, risipind/ Șiruri de mărgăritare/ Din panere de argint,/ Stol bălai/ De îngerași/ Cu alai/ De toporași./ Primăvară, cui le dai?/ Primăvară, cui le lași?/ **II.** *Se-nalță abur moale din grădină./ Pe jos, pornesc furnicile la drum./ Acoperișuri veștede-n lumină/ Întind spre cer **ogea-curii** fără fum./ Pe lângă garduri s-a zvântat pământul/ Și ies gândacii-Domnului pe zid./ Ferestre amorțite se deschid/ Să intre-n casă soarele și vântul./ De prin **balcoane**/ Și **coridoare**/ Albe tulpane/ Fâlfâie-n soare./ **III.** *Ies gospodinele/ Iuți ca albinele,/ Părul le flutură,/ Toate dau zor./ Unele mătură,/ Altele scutură/ Colbul din pătură/ Și din covor./ Un **zarzăr** mic, în mijlocul grădinii,/ Și-a răsfirat crenguțele ca spinii/ De frică să nu-i cadă la picioare,/ Din creștet, vâlul subțirel de floare./ Că s-a trezit așa de dimineață/ Cu ramuri albe – și se poate spune/ Că-i pentru-ntâia oară în viață/ Când i se-ntâmplă-asemena minune./ Un nor sihastru/ Și-adună-n poală/ Argintul tot./ Cerul e-albastru/ Ca o **petală**/ De **miozot**./ **IV.** *Soare crud în liliac,/ Zbor subțire de gândac./ Glasuri mici/ De rândunici,/ Viorele și urzici.../ Primăvară, din ce rai/ Nevisat de pământeni/ Vii cu mândrul tău alai/ Peste crânguri și poieni?/ Pogorâtă pe pământ/ În mătășuri lungi de vânt,/ Lași în urmă, pe câmpii,/ Galbeni vii/ De păpădii,/ Bălți albastre și-nsorite/ De **omăt** topit abia,/ Și pe dealuri mucezite/ Arături de catifea./ Și pornești departe-n sus/ După iarna ce s-a dus,/ După **trena**-i de ninsori/ Așternută pe **colini**.../ Drumuri nalte de cocori,/ Călăuzii cei străini,/ Îți îndreaptă an cu an/ Pasul tainic și te mint/ Spre ținutul **diafan**/ Al câmpiilor de-argint./ Iar acolo te oprești/ Și doar pasul tău ușor,/ În **omăt** strălucitor,/ Lasă urme viorii/ De conduri împărătești/ Peste albele stihii.../ Primăvară, unde ești?****

2.2. Un exemplu concludent de poezie scrisă numai din cuvinte neaoșe, autohtone este poemul *Cântec*:

Frumoasă ești, pădurea mea,/ Când umbra-i încă rară/ Și printre crengi adie-abia/ Un vânt de primăvară.../ Când de sub frunze moarte ies/ În umbră viorele,/ Iar eu străbat huceagul des/ Cu gândurile mele.../ Când strălucesc sub rouă grea/ Cărări de soare pline,/ Frumoasă ești, pădurea mea./ Și singură ca mine...

În fine, prezentăm și un exemplu de poezie ludică, prin excelență, *Balada chiriașului grăbit*: *Trec anii, trec lunile-n goană/ Și-n zbor săptămânile trec./ Rămâi sănătoasă, cucoană,/ Că-mi iau geamantanul și plec!/ Eu nu știu limanul spre care/ Pornesc cu bagajul acum,/ Ce demon mă pune-n mișcare,/ Ce taină mă-ndeamnă la drum./ Dar simt că m-apasă pereții, –/ Eu sunt chiriaș trecător:/ În scurtul popas al vieții/ Vreau*

multe scimbări de decor./ Am stat la mansardă o lună./ De-acolo, de sus, de la geam,/ Și ziua și noaptea pe lună/ Priveam ca la teatru, madam!/ Când luna-mi venea la fe-reastră,/ Orașul părea că mă cheamă/ Să-i văd în lumină albastră/ Fantastica lui panoramă.../ Mai sus, într-o cameră mică,/ Făceau împreună menaj/ Un moș, un actor și-o pisică./ Iar dincolo, jos, la etaj –/ O damă cu vizite multe/ Și-alături de ea un burlac./ Un demon serios de la Culte/ Cu cioc și cu ghetete de lac./ De-acolo, pe-o vreme ploioasă,/ Mi-am pus geamantanu-n tramvai/ Și-abia am ajuns pân-acasă:/ Pe Berzei, la conu Mihai./ Țin minte și-acuma grădina,/ Ferestrele unse cu var.../ În față sta coana Irina/ Și-n curte, un fost arhivar./ Vedeai răsărind laolaltă,/ Un colț luminos de ietac./ Pridvorul cu iederă naltă/ Și flori zâmbitoare-n cerdac.../ Pe-atunci înflorea liliacul/ Și noaptea cădea parfumată/ Umplând de mireisme cerdacul, –/ Și-avea arhivarul o față.../ Stam ceasuri întregi sub umbrarul/ De flori, așteptând neclintit/ (C-avea obicei arhivarul/ Să sforăie noaptea cumplit)./ Târziu, când se da la o parte/ Perdeaua, părea că visez.../ Și iar am plecat mai departe,/ De teamă să nu mă fixez./ Străine privești fugare!/ Voi nu știți că-n inimă port/ O dulce mireasmă de floare,/ Parfumul trecutului mort.../ Și-am stat la un unchi, pe Romană,/ Țiu minte... dar unde n-am stat?/ La domnul Manuc, o persoană/ Cu nasul puțin coroiat;/ La doamna Mary, pe Regală/ (O, cum mă ruga să nu plec!/ Mi-a scris chiar o carte poștală);/ Pe strada Unirii la Șbeck;/ Pe Grant, lângă birtul lui Sbierea;/ Pe Witing, pe Tei la Confort, –/ M-a dus pretutindeni puterea/ Aceluiași tainic resort./ C-așa mi-e viața – o goană,/ Și astfel durerile trec.../ Rămâi sănătoasă, cucoană,/ Că-mi iau geamantanul și plec!

3. În urma analizei poeziei lui George Topârceanu și în special a lexicului acesteia, am ajuns la următoarele concluzii. Nota definitorie a operei lui George Topârceanu este simbioza dintre umor și sentimentalitate, având drept procedeu preferat utilizarea armonioasă a lexicului autohton și a celui savant și drept efect stilistic apariția umorului, autoironiei și autopersiflării, toate acestea referindu-se nu numai la eul poetic, dar și la cei mici, fără apărare, umiliți și ofenșați. Un procedeu frecvent folosit de poet pentru a-i comunica poeziei ironie, umor, spirit persiflant constă în utilizarea simultană, în coexistența textuală paralelă a unui termen savant și a unui termen autohton, neaoș, prozaic. Termenul savant nu este numai o trăsătură fundamentală a poeziei lui Topârceanu, dar și formula ingenioasă care, dezvoltându-se în tiparele clasice, a izbutit să închege un mesaj profund original. În fine, poezia lui George Topârceanu ia poate fi atribuită curentului neoclasicist realist.

Note bibliografice

¹ Garabet Ibrăileanu, *Pagini alese*, vol. 2. București: Editura pentru literatură și artă, 1957, p. 55.

² George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. București: Editura Minerva, 1986, p. 826.

- ³ Dinu Pillat, *Itinerarii istorico-literare*. București: Editura Minerva, 1978, p. 204.
- ⁴ Ibidem, p. 207.
- ⁵ Alexandru Săndulescu, *G. Topârceanu*. București: Editura pentru literatură și artă, 1958, p. 90.
- ⁶ Ibidem, p. 95.
- ⁷ Constantin Ciopraga, *G. Topârceanu*. București: Editura pentru literatură, 1966, p. 395.
- ⁸ Virgiliu Ene, *G. Topârceanu*. București: Editura tineretului, 1969, p. 103.
- ⁹ Constantin Ciopraga, *Op. cit.*, p. 396.
- ¹⁰ Ibidem, p. 396.
- ¹¹ Mircea Handoca, *Pe urmele lui George Topârceanu*. București: Editura Sport-Turism, 1983, p. 7.
- ¹² Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești, vol. IV*. București: Editura Minerva, 1990, p. 107.
- ¹³ Alexandru Piru, *Istoria literaturii române*. București: Editura Grai și suflet – Cultura națională, 1994, p. 159.
- ¹⁴ Dumitru Micu, *Scurtă istorie a literaturii române*. București: Editura Iriana, 1994, p. 342.
- ¹⁵ Alexandru Săndulescu, *Op. cit.*, p. 91.
- ¹⁶ Ibidem, p. 91.
- ¹⁷ Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978, p. 310.
- ¹⁸ Ibidem, p. 310.
- ¹⁹ Ibidem, p. 310.
- ²⁰ Florin Marcu, *Prefață.// Marele dicționar de neologisme*. București: Editura Saeculum I.O., 2000, p. 7.
- ²¹ R.-L. Wagner, *Les vocabulaires français. I. Définitions. Les dictionnaires*. Paris: Didier, 1967, p. 31.
- ²² A se vedea: Sextil Pușcariu, *Études de linguistique roumaine*. Cuj-București, 1937, p. 376-377.